

Handelingsprotocol
Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

PCBO
Oktober 2020

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Definities	4
Eergerelateerd geweld - meisjesbesnijdenis	5
Verantwoordelijkheden	6
Welke stappen moeten worden gezet bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling?	7
Omgaan met privacy	12
Meldrecht, meldplicht en zorgplicht	13
Samenwerkingspartners	14
BIJLAGE 1 Signalen van kindermishandeling – kinderen van 0-4 jaar	16
BIJLAGE 2 Signalen van kindermishandeling – kinderen van 4-12 jaar	18
BIJLAGE 3 Vijf stappen voor betekenisvolle participatie van het kind bij toepassing van de meldcode	20

Voorwoord

Instellingen voor onderwijs, kinderopvang en zorg hanteren de meldcode “Huiselijk geweld en Kindermishandeling”. Het doel van deze meldcode is om mishandeling en huiselijk geweld te voorkomen en tegen te gaan. Jaarlijks zijn tienduizenden kinderen en volwassenen slachtoffer van mishandeling, verwaarlozing of misbruik. Het gebruik van de meldcode is sinds 1 juli 2013 bij wet verplicht.

De meldcode schept duidelijkheid over de te zetten stappen en ondersteunt daarmee de beroepskrachten. Het gaat er om dat er op tijd wordt gesignaleerd en dat er iets gedaan wordt met de signalen.

In dit handelingsprotocol is beschreven hoe binnen PCBO wordt omgegaan met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit betekent dat de scholen en peutergroepen handelen volgens een bepaald stappenplan bij (vermoeden van) huiselijk geweld of kindermishandeling.

In dit protocol is de wijziging in het Besluit verplichte meldcode (van kracht vanaf 1 januari 2019) verwerkt. Het is in het gewijzigde besluit de professionele norm om een melding te doen bij Veilig Thuis als er vermoedens zijn van ernstig huiselijk geweld of ernstige kindermishandeling, door professionals vertaald in vermoedens van acute en structurele onveiligheid.

Bij de aanpak van kindermishandeling staat het belang van het kind uiteraard altijd voorop. Om het belang van het kind daadwerkelijk de eerste overweging te laten zijn, is participatie van kinderen erg belangrijk. Daarom is in dit protocol ook een handreiking opgenomen voor betekenisvolle participatie van kinderen bij de uitvoer van de Meldcode.

Definities

Huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd.

Met “huiselijke kring” worden(ex-)partners, familieleden en huisvrienden bedoeld. Het woord huiselijk verwijst niet naar de plaats van het delict (het kan zowel binnenshuis als buitenshuis plaatsvinden)maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Bij huiselijk geweld kan het gaan om lichamelijk, psychisch of seksueel geweld. Het kan de vorm aannemen van(ex-)partnergeweld, kindermishandeling, verwaarlozing van ouderen of geweld tegen ouders.

Kenmerken huiselijk geweld

Er is sprake van een (al dan niet verbroken) relatie tussen de pleger en het slachtoffer waardoor de pleger en het slachtoffer vaak ondanks het geweld- en soms noodgedwongen - deel blijven uitmaken van elkaars leefomgeving. Met het voorgaande hangt samen dat huiselijk geweld vaak een stelselmatig karakter heeft en een hoog recidive risico kent. Het geweld kenmerkt zich (in geval van partnergeweld) veelal door een cyclisch karakter. Er kan sprake zijn van een zekere mate van loyaliteit tussen slachtoffer en pleger. Er is veelal sprake van een verstoorde machtsverhouding tussen de bedreigde en de bedreigende partij.

Kindermishandeling

Onder kindermishandeling wordt verstaan elke vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Het gaat hierbij om de volgende vormen:

1. Seksuele mishandeling
2. Fysieke mishandeling
3. Emotionele/psychische mishandeling
4. Fysieke verwaarlozing
5. Emotionele/psychische verwaarlozing
6. Vechtscheiding
7. Getuige zijn van huiselijk geweld

Eergerelateerd geweld – meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eergerelateerd geweld. Zo dient men in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. U kunt een op het gebied van eergerelateerd geweld een deskundige raadplegen of Veilig Thuis.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Neem in dergelijke gevallen direct contact op met een aandachtsfunctionaris eergerelateerd geweld bij de politie of een andere in uw eigen Meldcode vermelde deskundige op dit specifieke terrein.

Verantwoordelijkheden

Scholen en peuterspeelzalen dragen een verantwoordelijkheid voor het signaleren van kindermishandeling en voor het ondernemen van actie na het signaleren. De signalen moeten worden doorgegeven aan de instanties die hulp kunnen bieden aan het gezin. De pedagogisch medewerkers/leerkrachten hebben hierin een duidelijke taak. Zij zien de kinderen regelmatig en kunnen opvallend of afwijkend gedrag signaleren. Nadat zij signalen hebben opgemerkt is het ook hun taak actie te ondernemen, waarna het protocol wordt gevolgd.

De leidinggevenden steunen de pedagogisch medewerkers/leerkrachten/intern begeleiders bij deze taak en geven sturing aan de uitvoering van het protocol. Zij zijn er verantwoordelijk voor dat de signalen bij de juiste instantie terechtkomen. Dit betekent dat er enige deskundigheid moet zijn in het signaleren en in het omgaan met de signalen van kindermishandeling.

Iedere school heeft een aandachtsfunctionaris. Op elke PCBO-school is dit de ib-er. De functionaris adviseert de directie bij het implementeren en borgen van het protocol 'Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling' en de verwijzindex SISA binnen de eigen organisatie (peuterspeelzaal/school). Daarnaast biedt de aandachtsfunctionaris de collega's ondersteunende informatie en tools en kan deze toepassen.

De aandachtsfunctionaris zorgt er voor dat collega's op de hoogte worden gesteld waar actuele informatie, literatuur en deskundigheidsbevordering op het thema huiselijk geweld en kindermishandeling en SISA te vinden is en waar de map 'Meldcode ... wat nu?' wordt bewaard. Deze map is naast uitgebreide achtergrondinformatie voorzien van een sociale kaart. Afspraken m.b.t. de privacy zijn opgenomen in het zorgplan van de instelling.

De directie draagt zorg voor het opnemen van het protocol in het kwaliteitsbeleid van de school en het informeren van ouders en medewerkers over dit beleid.

In het handelingsprotocol zijn de genoemde fases uitgewerkt en zijn de verantwoordelijke personen opgenomen.

Welke stappen moeten worden gezet bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling?¹

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.
- Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van een signalerings-instrument. De intern begeleider beschikt over dit instrument of weet waar dit instrument te vinden is.
Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontcracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Stap 2: Collegiale consultatie

Bespreek de signalen met de intern begeleider/schoolmaatschappelijk werker. Vraag zo nodig ook advies aan Veilig Thuis. Het advies wordt gevraagd op basis van anonieme gegevens. Geef een signaal af bij risicosignalen in SISA.

Stap 3: gesprek met ouders/verzorgers en kind

Bepaal wie van de organisatie het gesprek voert met ouders/verzorgers.

Bespreek de signalen:

1. Leg de ouders/verzorgers het doel uit van het gesprek;
2. Beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
3. Nodig de ouders/verzorgers uit om een reactie hierop te geven;
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen.

Bepaal of een gesprek met het kind in deze fase mogelijk is en wie van de organisatie eventueel een gesprek voert met het kind. Zie bijlage 3 voor een handreiking betekenisvolle participatie van kinderen bij de uitvoer van de meldcode.

¹ Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht, meld de signalen dan bij de directie conform de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Stap 4: Wegen van het geweld of de kindermishandeling

Vijf afwegingsvragen en beslissingen:

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en:

A: op basis van het doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte. Ga door naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionaris én bevoegd gezag) in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE → ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel → direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen worden hierna met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school of een ketenpartner in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE → melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA → ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE → melden bij Veilig Thuis

B: JA → hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE → melden bij Veilig Thuis

B: JA → hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen. Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg hierin termijnen en verwachtingen vast.

Stap 5: Beslissen

1. Melden bij Veilig Thuis? Maak hiervoor gebruik van de afwegingen bij stap 4.
2. Is hulpverlening (ook) mogelijk?

Op basis van de afweging in stap 4 besluiten of een melding bij Veilig Thuis wordt gedaan en of hulp georganiseerd kan worden.

Indien de school/peutergroep een melding doet, wordt deze vooraf met ouders/verzorgers besproken. Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de ouders/verzorgers, is alleen mogelijk als de veiligheid van het kind, de ouder of die van u zelf, in het geding is.

Monitoren en Evalueren

Na de melding wordt het traject gevolgd en geëvalueerd.

Handelingsprotocol Meldcode Huiselijk Geweld, Kindermishandeling en SISA - PCBO

	Onderdeel	Wat	Wie	Wanneer
SIGNALEREN	Signaleren	Toepassen signaleringsinstrument leerlingen	Leerkracht*/IB-er/SMW-er	Dagelijks
		Risicosignalen leerling/ouders inventariseren	Leerkracht/IB-er/SMW-er	Dagelijks
	Rapporteren	Signalen van vermoedens Kindermishandeling / huiselijk geweld in leerlingdossier beschrijven	Leerkracht/IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
CONSULT	Consultatie	Risicosignalen bespreken in zorgoverleg	Leerkracht, IB-er en SMW-er	Bij risicosignalen
		Eventueel Veilig Thuis consulteren	IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
	Signaal SISA	Afgeven signaal in SISA	IB-er/SMW	Bij risicosignalen
		SISA signaal toetsen op andere betrokken partijen, meenemen in zorgoverleg	IB-er	Bij risicosignalen
	Rapporteren	Resultaat zorgoverleg beschrijven. Actiepunten in leerlingdossier.	IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
GESPREK	Gesprek kind	Bepalen wie het gesprek voert	IB-er in overleg met directie	Bij risicosignalen
		Voeren van gesprek	Leerkracht/IB-er/SMW-er/directie	Bij risicosignalen
	Gesprek ouders / verzorgers	Bepalen wie gesprek voert	IB-er in overleg met directie	Bij risicosignalen
		Voeren van gesprek (2 van de 4 personen)	Directie/IB-er/leerkracht/SMW-er	Bij risicosignalen
	Rapporteren	Bevindingen gesprek in leerlingdossier schrijven	IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
WEGEN VAN GEWELD	Taxeren	Risicotaxatie toepassen met informatie uit gesprek ouders en consultatie Veilig Thuis	IB-er i.o.m. leerkracht/SMW-er	Bij bevestiging signalen
		Bepalen of melding wordt gedaan	Directie na overleg met IB-er/SMW-er	Na taxatie
	Rapporteren	Argumentatie en indicatoren taxatie en keuze vastleggen in leerlingdossier	IB-er	Na taxatie

MELDEN	Informereren	Ouders informeren over melding	Directie/IB-er/SMW-er	Na keuze taxatie
	Melden	Melding Veilig Thuis	Directie,IB-er/SMW-er	Na keuze taxatie
		Controleren op vervolgstap Veilig Thuis	IB-er	Na melding
	Rapporteren	Melding, afspraken met Veilig Thuis en reactie ouders vastleggen in leerlingdossier	IB-er/SMW-er	Na melding
	Rapporteren	Argumenten melding zonder toestemming of medewerking van ouders vastleggen in leerlingdossier	IB-er /SMW-er	Na melding
HULP INZETTEN	Hulp inzetten	Uitkomsten adviezen Veilig Thuis bespreken in zorgoverleg	IB-er	Bij hulp inzetten
		Bepalen welke route wordt gevolgd	Zorgoverleg	Bij hulp inzetten
	Rapporteren	De gemaakte vervolgspraken vastleggen in leerlingdossier	IB-er/SMW-er	Bij hulp inzetten
	Informereren en betrekken	Ouders informeren over en betrekken bij de gemaakte afspraken en uitkomsten taxatie	Directie in samenspraak met IB-er	Bij hulp inzetten
VOLGEN	Monitoren	Monitoren op vervolg	IB-er/SMW-er	Na melding / hulp inzetten
	Evalueren	Afgeronde trajecten doornemen met ouders	IB-er/SMW-er	Bij einde traject

**leerkracht: hiermee wordt ook pedagogisch medewerker Peutergroepen bedoeld.*

Gedurende het gehele traject is er terugkoppeling van IB-er naar leerkracht/ pedagogisch medewerker en vice versa.

Indien afgeweken wordt van dit protocol, omdat de praktijk gebiedt anders te handelen, wordt de werkwijze noodzakelijkerwijs gemotiveerd en gedocumenteerd.

Omgaan met privacy

Tijdens het uitvoeren van de stappen in het protocol, is het belangrijk dat er zorgvuldig gehandeld wordt. Er is immers sprake van persoonlijke informatie over kinderen en gezinnen (zie ook de privacyrichtlijnen van de eigen instelling).

De AVG (2018) geeft de gedragslijnen aan over het inzage-recht.

Een ouder en/of wettelijk vertegenwoordiger (bijvoorbeeld een voogd) heeft het recht om het dossier van zijn/haar kind in te zien. Kinderen tussen de 12 en 16 jaar hebben gedeeltelijk recht op inzage en vanaf 16 jaar heeft een jongere recht op inzage. Inzage kan worden geweigerd wanneer het belang van het kind, de melder en/of informant wordt geschaad.

Belangrijke tips bij het omgaan met privacy

- Betrek bij een overleg niet teveel mensen.
- Zorg dat informatie over kinderen en gezinnen altijd binnenshuis blijft. Emoties kunnen de privacy in gevaar brengen. Soms willen leidsters hun collega-leidsters als uitlaatklep gebruiken. Dit is begrijpelijk, maar qua privacy niet de juiste manier om met de situatie om te gaan. Betrek daarom alleen personen die in het stappenplan genoemd worden.
- Contact met andere instellingen kan alleen na toestemming van de ouder of wettelijk vertegenwoordiger. Contact met andere instellingen zonder toestemming kan alleen anoniem. Het gezin of kind mag dan niet bekend worden gemaakt. Een uitzondering hierop is het contact met het Veilig Thuis. Dit kan zonder toestemming van ouders of wettelijke vertegenwoordiger.
- Wees zorgvuldig met schriftelijke informatie. Verzorger(s) hebben recht op inzage in verslagen, formulieren en observatieverslagen. Schrijf daarom alsof de verzorger(s) over je schouder meekijken. Beschrijf waarneembaar gedrag en wees voorzichtig met interpretaties.
- Als de verzorger(s) een verslag willen inzien, kun je voorstellen om het samen met hen te lezen. Erover te praten en waar nodig toe te lichten. Daarna kan een kopie worden meegegeven. Een andere mogelijkheid is om de belangrijkste punten uit het verslag en afspraken tijdens het gesprek op papier te zetten en aan de verzorger(s) te geven. Dit vormt tegelijk een leidraad voor eventuele volgende gesprekken met de verzorger(s).
- Schriftelijke informatie moet goed worden opgeborgen in een afsluitbare kast.
- Informatie die niet (meer) relevant is moet worden vernietigd of aan ouders worden meegegeven.
- Schriftelijke informatie mag niet zonder toestemming van ouders of wettelijke vertegenwoordiger aan derden worden verstuurd. Eén uitzondering hierop vormt Veilig Thuis.
- Schriftelijke informatie die de instelling van derden ontvangt, moet ook met toestemming van de ouders of wettelijke vertegenwoordiger zijn verstuurd. Als dit niet zo is, is het verstandig de informatie terug te sturen.

Meldrecht, meldplicht en zorgplicht

In de Wet op de jeugdzorg (2005) is het **meldrecht** vastgesteld. Dit betekent dat je wettelijk het recht hebt een melding te doen en daarbij ook alle relevante gegevens over te dragen aan het Veilig Thuis.

Het belang van het kind gaat hierbij vóór het belang van de privacy van het gezin.

In de wet op de Jeugdzorg is ook de **meldplicht** opgenomen:

Wanneer een medewerker van een instelling het vermoeden heeft dat een medewerker van dezelfde instelling zich schuldig maakt aan grensoverschrijdend gedrag tegen leerlingen moet hij dit direct melden bij zijn leidinggevende. Deze geeft het vermoeden door aan het bestuur. Als een medewerker het vermoeden heeft van seksueel misbruik, moet hij dit onmiddellijk bekend maken bij het schoolbestuur, dan is het niet voldoende een leidinggevende te informeren. Het schoolbestuur heeft de plicht de zaak te melden bij de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs als zij aanwijzingen hebben dat een medewerker seksueel of ander geweld gebruikt tegen een leerling.

Naast het meldrecht heeft iedere burger in Nederland een **zorgplicht**. Dit houdt in dat je de plicht tot zorgen voor het kind hebt. Aan de ene kant de plicht tot zorgen voor het kind en aan de andere kant de privacywetgeving in de vorm van de Wet bescherming Persoonsgegevens. Dat betekent dat je niet zomaar gegevens zonder toestemming mag geven aan derden. Dit heet een conflict van belangen. Bij een conflict van belangen weeg je zorgvuldig de belangen die in het geding zijn af. Dat doe je door het protocol te volgen en door alle stappen die je zet, schriftelijk te vermelden in het dossier.

Samenwerkingspartners

Op www.werkenmetdemeldcode.nl is alle actuele informatie over werken met de meldcode in Rotterdam te vinden is.

Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond

Veilig Thuis is het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit zijn regionale organisaties waar slachtoffers, daders en omstanders terecht kunnen voor deskundige hulp en advies. Veilig Thuis is er voor iedereen, jong en oud, die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis geeft advies en biedt ondersteuning, ook aan professionals.

Zij hebben liever te veel en wellicht te vroeg afgegeven signalen dan te weinig en te laat.

Paul Krugerstraat 181

3072 GJ Rotterdam

Tel: 010 - 4 12 81 10

0800 – 2000 (dag en nacht)

<https://veiligthuisrr.nl/>

SISA (Stadsregionaal Instrument Sluitende Aanpak)

Via SISA werken organisaties, die met jongeren/kinderen werken, nauw samen. Met elkaar vormen ze een sluitend netwerk om de kinderen/jongeren van 0 tot 23 jaar, die risico's lopen of problemen hebben te signaleren en te begeleiden. Voor iedereen die met (risico-)jeugd te maken heeft is SISA belangrijk gereedschap.

SISA richt zich op alle regionale instellingen, organisaties, deelgemeenten en gemeentelijke diensten die de betreffende kinderen/jongeren en eventueel hun gezinnen via een op maat gesneden traject hulpverlening bieden en begeleiden. Door vroegtijdig te signaleren en begeleiding te bieden kan erger worden voorkomen.

infosisa@rotterdam.nl

<http://www.sisa.rotterdam.nl/>

Jeugdbescherming Rotterdam-Rijnmond (JBRR)

Dynamostraat 16

3083 AK Rotterdam

010 – 2330000

<https://jeugdbeschermingrotterdamrijnmond.nl/>

Slachtofferhulp Rotterdam

0900 – 0101

Kindertelefoon

Voor kinderen van 8 – 18 jaar.

Dagelijks bereikbaar tussen 11.00 – 21.00 uur

0800 – 0432 (11.00 – 21.00 uur)

<http://www.kindertelefoon.nl/>

Politie

Tel: 0900-8844

contactgegevens wijkagent invoegen

Maatschappelijk werk

contactgegevens eigen schoolmaatschappelijk werker toevoegen

BIJLAGE 1 | Signalen van kindermishandeling - kinderen van 0 - 4 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 0 - 4 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden groeiachterstand voedingsproblemen ernstige luieruitslag slecht onderhouden gebit kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan, oververmoeid, vaak ziek, ziektes herstellen slecht, kind is hongerig, achterblijvende motoriek, niet zindelijk op leeftijd dat het hoort,

Gedrag van het kind

weinig spontaan passief, lusteloos, weinig interesse in spel, apathisch, toont geen gevoelens of pijn, in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld, labiel, erg nerveus, hyperactief, negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst negatief lichaamsbeeld, agressief, vernielzucht.

tegenover andere kinderen:

agressief, speelt weinig met andere kinderen, wantrouwend, niet geliefd bij andere kinderen.

tegenover ouders:

angstig, schrikachtig, waakzaam, meegaand, volgzaam, gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

tegenover andere volwassenen:

angst om uit te kleden, angst voor lichamelijk onderzoek, verstijft bij lichamelijk contact, angstig, schrikachtig, waakzaam, meegaand, volgzaam, agressief, overdreven afhankelijk, wantrouwend, vermijdt oogcontact

overig:

plotselinge gedragsverandering, gedraagt zich niet naar zijn leeftijd, taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder

onverschillig over het welzijn van het kind, laat zich regelmatig negatief uit over het kind, troost het kind niet, geeft aan het niet meer aan te kunnen, is verslaafd, is ernstig (psychisch) ziek, kleedt het kind te warm of te koud aan, zegt regelmatig afspraken af, vergeet preventieve inentingen, houdt het kind vaak thuis van school, heeft irreële verwachtingen van het kind, zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen, sociaal isolement, alleenstaande ouder, partnermishandeling, gezin verhuist regelmatig, slechte algehele hygiëne.

Signalen specifiek voor seksueel misbruik**Lichamelijk welzijn**

verwondingen aan geslachtsorganen, vaginale infecties en afscheiding, jeuk bij vagina of anus, pijn in bovenbenen, pijn bij lopen of zitten, problemen bij plassen, urineweginfecties, seksueel overdraagbare aandoeningen,

Gedrag van het kind

drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken, afkeer van lichamelijk contact, maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek, extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik,

Deze signaallijst is overgenomen uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). Kindermishandeling : signaleren en handelen. Te bestellen via www.nji.nl/publicaties

BIJLAGE 2 | Signalen van kindermishandeling - kinderen van 4 – 12 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden groeiachterstand, te dik, slecht onderhouden gebit, regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan oververmoeid, vaak ziek, ziektes herstellen slecht, kind is hongerig, eetstoornissen, achterblijvende motoriek, niet zindelijk op leeftijd dat het hoort,

Gedrag van het kind

timide, depressief weinig spontaan passief, lusteloos, weinig interesse in spel apathisch, toont geen gevoelens of pijn in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld, labiel, erg nerveus, hyperactief, negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst, negatief lichaamsbeeld, agressief, vernielzucht, overmatige masturbatie.

tegenover andere kinderen:

agressief, speelt weinig met andere kinderen, vluchtige vriendschappen (12-18), wantrouwend, niet geliefd bij andere kinderen.

tegenover ouders:

angstig, schrikachtig, waakzaam meegaand, volgzzaam, gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

tegenover andere volwassenen:

angst om zich uit te kleden angst voor lichamelijk onderzoek verstijft bij lichamelijk contact angstig, schrikachtig, waakzaam meegaand, volgzzaam, agressief, overdreven afhankelijk, wantrouwend, vermijdt oogcontact,

overig:

plotselinge gedragsverandering, gedraagt zich niet naar zijn leeftijd, slechte leerprestaties, rondhangen na school, taal- en spraakstoornissen.

Gedrag van de ouder:

onverschillig over het welzijn van het kind, laat zich regelmatig negatief uit over het kind, troost het kind niet, geeft aan het niet meer aan te kunnen, is verslaafd, is ernstig (psychisch) ziek, kleedt het kind te warm of te koud aan, zegt regelmatig afspraken af, houdt het kind vaak thuis van school, heeft irreële verwachtingen van het kind zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie:

samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen, sociaal isolement, alleenstaande ouder, partnermishandeling, gezin verhuist regelmatig, slechte algehele hygiëne,.

Signalen specifiek voor seksueel misbruik**Lichamelijk welzijn**

verwondingen aan geslachtsorganen, vaginale infecties en afscheiding, jeuk bij vagina of anus, pijn in bovenbenen, pijn bij lopen of zitten, problemen bij plassen, urineweginfecties, seksueel overdraagbare aandoeningen,

Gedrag van het kind

drukt benen tegen elkaar bij lopen, afkeer van lichamelijk contact, maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek, extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik, zoekt seksuele toenadering tot volwassenen.

Deze signalenlijst is overgenomen uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). Kindermishandeling : signaleren en handelen. Te bestellen via www.nji.nl/publicaties

BIJLAGE 3 | Vijf stappen voor betekenisvolle participatie van het kind bij toepassing van de Meldcode*:

1.Zorg voor een goede voorbereiding zodat het kind goed geïnformeerd een mening kan vormen

Kinderen hebben informatie nodig over het recht om hun mening te geven in zaken die ook hen raken, over de vraag die er nu ligt en over de impact die hun mening kan hebben op de uitkomsten. Het is belangrijk dat het kind weet wat mogelijke gevolgen van participatie zijn en welke mogelijkheden er zijn om de mening te delen (zelf of via een vertegenwoordiger). Onderdeel van de voorbereiding is ook dat het kind weet wanneer, hoe, waar en met wie de communicatie plaatsvindt. Het kind heeft hier een belangrijke stem in.

2.Stel het kind in staat zijn of haar mening vrijelijk te uiten

Het uitgangspunt is dat ieder kind in staat is om zijn/haar mening te uiten. De volwassene sluit aan bij de mogelijkheden van het kind. De omgeving waar het gesprek plaatsvindt is daarbij belangrijk, maar ook de houding en vaardigheden van de volwassene.

3.Weeg de visie van het kind mee in de besluitvorming: geef passend gewicht aan de mening van het kind

Bekijk per kind naar de mogelijkheden van participatie. Neem de mening van het kind serieus en zorg ervoor dat het een belangrijke rol speelt in de besluitvorming. Bij het wegen van de mening van het kind in de besluitvorming wordt rekening gehouden met de capaciteiten van het kind.

4.Koppel terug wat met de mening van het kind is gedaan

Onderdeel van het participatieproces is dat het kind geïnformeerd wordt over de beslissing en de rol die de mening van het kind in de besluitvorming heeft gespeeld. Het integreren van terugkoppeling aan het kind is een goede check of de mening van het kind voldoende is meegewogen. Bovendien is terugkoppeling van groot belang voor het kind zodat het kind zich serieus genomen voelt, weet waarom de beslissing zo genomen is (ook als anders is beslist dan wat het kind voor ogen had) en kan reageren op de beslissing.

5.Stel het kind in staat om in verweer te komen tegen een beslissing

Het is belangrijk dat kinderen weten welke klacht-, bezwaar- en beroepsprocedures er beschikbaar zijn als zij vinden dat zij onvoldoende gelegenheid hebben gekregen om hun mening te geven of onvoldoende is meegewogen.

*Handreiking 'Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling', ministerie VWS, 2018